

การศึกษาเปรียบเทียบทัศนะเรื่องความสุขในพุทธศาสนาเถรวาท กับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

A Comparative Study of the Happiness in Concept of Theravada Buddhism and Roman Catholic Christianity

พระปลัดวุฒิพงษ์ กิตติวงษ์

Phraplad Wutthipong Kittiwanno

วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phokhunphamueang Buddhist College, Thailand.

Corresponding Author's Email: wut.2939@hotmail.com

Received January 15, 2020; Revised March 23, 2020; Accepted April 5, 2020

บทคัดย่อ

ความสุขในทัศนะของพุทธศาสนา มี 2 อย่าง คือ 1) กายิกสุข สุขทางกาย อันเกิดขึ้นจากการมีทรัพย์ การใช้จ่ายทรัพย์ การไม่เป็นหนี้สิน และการประกอบกิจการไม่มีโทษ หรือความสุขที่เกิดขึ้นจากการเสพเสวย กามคุณ 5 เป็นโลกียสุข และ 2) เจตสิกสุข สุขทางใจ โดยแบ่งเป็นสุขที่เกิดขึ้นจากการได้ฌานสมาบัติ เป็นโลกียสุขแต่เป็นสุดยอดของโลกียสุข และสุขที่ได้จากการบรรลุผลนิพพาน ความสุขในทัศนะของศาสนาคริสต์ มี 2 อย่าง ได้แก่ 1) ความสุขอันเกิดจากความรักระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า เปรียบเหมือนความรักระหว่างบิดากับบุตร 2) ความสุขอันเกิดจากความรักระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ พระเยซูสอนให้รักเพื่อนบ้าน (มนุษย์ทั้งโลก) สอนให้รักศัตรู รู้จักการให้อภัยและเสียสละ การที่มนุษย์จะมีความสุขได้ จะต้องเป็นผู้มีความรักความศรัทธาในพระเจ้าอย่างสุดจิตสุดใจสุดปัญญาและความคิด และเมื่อมีความรักความศรัทธาต่อพระเจ้าแล้ว พร้อมทั้งปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระเจ้า เช่น รับศีลบาปติสมาหรือศีลล้างบาป มนุษย์นั้นก็จะได้รับความรอด คือ รอดพ้นจากบาปและได้ไปอยู่ร่วมกับพระเจ้าในอาณาจักรสวรรค์ ซึ่งเป็นที่ไม่มีการเกิดแก่เจ็บตายอีกต่อไป เป็นความสุขระดับสูงสุดตามเกณฑ์ของศาสนาคริสต์

คำสำคัญ: ทัศนะเรื่องความสุข, พุทธศาสนาเถรวาท, ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

Abstract

Happiness in perspective of Buddhism means two kinds of happiness, 1) Kāyika-sukkhā: bodily happiness, which is resulting from economic security, enjoyment of wealth, account of freedom from debt, and account of leading a faultless life or bliss from the five pleasures which is worldly happiness, and 2) Cetasika-sukkhā: mental happiness, which is classifying happiness which is resulting from Jhāna: absorption and Samāpatti: attainments which are Lokiya-sukkhā: mundane happiness. It is greatest. The happiness resulted from attains the enlightenment (Nibbāna) which is the exhaustion of mental intoxicants, because Nibbāna is the greatest bliss which is Lokuttara-sukkhā: Supramundane happiness. Happiness in perspective of Christianity means two kinds of happiness as Buddhism. But it is different

from Buddhism that it is the part of happiness in this life and next life including the greatest happiness. Christianity thinks that human beings getting happiness have to have love and faith in God with deeply mind, wisdom and thought. When they have love and faith in God, they will be ready to follow the God's order such Baptism. Then human beings will get salvation which is the salvation from sin and live together with God in the heavenly realms that is no birth, old, sick, and death, it only is mundane happiness, not the same as the ultimate goal (Nibbāna) which is the supramundane happiness.

Keywords: The Happiness in Concept, Theravada Buddhism, Roman Catholic Christianity

บทนำ

ความปรารถนาของมนุษย์ทุกยุคสมัยวางอยู่บนพื้นฐานของสิ่งที่เรียกว่า “ความสุข” ไม่ว่าจะเป็นความสุขทางกาย (Physical Happiness) และความสุขทางจิต (Mental Happiness) นักคิดในทุกวัฒนธรรมตั้งแต่อดีต พยายามวางหลักการสำหรับการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสุขของผู้คนในสังคมไว้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นในสายวัฒนธรรมตะวันตก เช่น นักคิดในยุคกรีกโบราณ หรือ นักคิดในสายวัฒนธรรมตะวันออก เช่น จีน และอินเดีย นักคิดจำนวนไม่น้อยที่วางหลักการเพื่อความสุขภายในขอบเขตพื้นฐานของความสุขความสะดวกสบายทางด้านร่างกาย เช่น หลักโภชนาการ หลักการประกอบอาชีพ แต่นักคิดอีกจำนวนไม่น้อยที่ให้ความสำคัญกับความสุขทางด้านร่างกายโดยไม่ละเลยหลักการที่จะให้เกิดความสุขทางด้านจิตใจด้วย หลายคนส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าความสุขสำหรับตัวเองนั้นต้องเป็นอย่างไร ความสุขสำหรับผู้อื่นนั้นเป็นอย่างไร และไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรเพื่อให้พบกับความสุขตามที่ต้องการได้ จึงส่งผลที่เกิดขึ้นคือปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมา ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความสุขได้ในความทุกข์ หรือทำให้เกิดความทุกข์ได้ในความสุข ความสุขที่แท้จริงของชีวิตคนเรานั้นเมื่อลองพิจารณา ก็ไม่ยากเกินที่จะปฏิบัติ และก็ไม่ได้ง่ายอย่างที่คิดไว้ด้วยเช่นกัน

เช่นเดียวกันกับในศาสนาแต่ละศาสนาก็มีเป้าหมายที่สำคัญเหมือนกันคือ “ความสุข” เพราะหลักของความสุขของแต่ละศาสนาย่อมมาจากการประพฤติตนให้เป็นคนดี แม้แนวทางการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงความสุขนั้นอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกันออกไปบ้างก็ตาม และเมื่อศาสนิกชนของศาสนาทุกศาสนา เข้าถึงแก่นแท้แห่งศาสนาของตน และมีศาสนธรรมประจำใจ เขาย่อมจะมีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์และไม่คิดเบียดเบียนซึ่งกันและกัน รวมความว่าเมตตา (ความรัก) และอหิงสา (การไม่เบียดเบียนกัน) เป็นคำสอนที่สำคัญของทุกศาสนา ซึ่งเป็นที่มาของความสุข ที่เราทุกคนต้องการนั่นเอง ความสุขที่มนุษย์ต้องการมีอยู่ 2 อย่างด้วยกัน คือ ความสุขทางด้านร่างกายกับ ความสุขทางจิตใจ ความสุขทางด้านร่างกาย คือ ความสุขจากการมีทรัพย์สิน เงินทอง เครื่องนุ่งห่ม บ้าน ที่ดิน รถยนต์ ฯลฯ เป็นความสุขชั่วคราวเจือด้วย ความทุกข์ ส่วนความสุขทางจิตใจ คือ ความสุขที่เกิดจากการที่ใจไม่หลงยึดติดในวัตถุทั้งหลาย เป็นความสุขยั่งยืนไม่เจือด้วยความทุกข์เป็นต้น

ในศาสนาพุทธ ได้กล่าวถึงความสุขหลากหลายรูปแบบด้วยกัน โดยหลักแล้ว ได้แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ โลกียสุข และโลกุตระสุข ในส่วนของโลกียสุข ซึ่งเป็นเวทนาสุข มี 9 ชั้น และแบ่งเป็น 3 ลำดับ คือ 1) กามสุข (1 ชั้น) 1.1) กามสุข (สุขกาย) 1.2) โสมนัส(สุขใจ) 2) รูปฌานสุข 4 ชั้น 2.1) ปฐมฌานสุข : วิทก วิจารณ์ ปีติ สุข เอกัคคตา 2.2) ทุตติยฌานสุข : ปีติ สุข เอกัคคตา 2.3) ตติยฌานสุข : สุข เอกัคคตา 2.4) จตุตถฌานสุข : อุเบกขา เอกัคคตา 3) อรูปฌานสุข 4 ชั้น 3.1) อากาสานัญจายตนะ สมาปัตติสุข 3.2) วิญญาณัญจายตนะ สมาปัตติสุข 3.3) อากิญจัญญายตนะ สมาปัตติสุข 3.4) เนวสัญญานาสัญญายตนะ สมาปัตติสุข ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นความสุขแบบชาวโลก และในส่วนของโลกุตระสุข หรือความสุขเหนือชาวโลกนั้น

ลำดับชั้นเป็นชั้นที่ 10 ของความสุข ซึ่งสูงกว่าโลกียสุขทั้ง 9 ชั้น โลกุตระสุข : สัญญาเวทิตินิโรธ สมาปัตติสุข หรือ นิพพานสุข : ความสุขขั้นสูงสุด เป็นสุขที่ดับสัญญา และเวทนาทั้งหมด จึงเป็นสุขเหนือเวทนา ได้กล่าวสรุปความสุขไว้ 2 ระดับด้วยกันคือ 1) สามิสสุข คือความสุขจากวัตถุสิ่งเสพบริโภคน หรือความสุขที่ต้องเหยื่อล่อ เรียกให้สั้นๆ ว่า สุขจากเสพ หรือสุขขั้นต้นหา 2) นิรามิสสุข คือ ความสุขที่ไม่ขึ้นต่อวัตถุสิ่งเสพบริโภคน หรือความสุขที่ไม่ต้องมีเหยื่อล่อ เป็นความสุขภายในที่ไม่ต้องอาศัยวัตถุภายนอก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2549)

ในขณะที่ พระเยซูคริสต์ ได้ชื่อว่าเป็นพระเมสสิยาห์มาเพื่อประกาศพระวรสาร นำพาชาวโลกไปสู่ความรอดพ้น พระองค์จึงออกเผยแผ่ทั้งข่าวดีและหลักคำสอนเพื่อประโยชน์และความสุขของประชาชน โดยยึดเอาความเมตตากรุณาและความบริสุทธิ์แห่งจิตวิญญาณเป็นหลักการสำคัญ ทรงเน้นเรื่องการไม่เบียดเบียน แก่งแย่งและกัน ตรัสสอนพระสาวกและประชาชนว่า “ผู้ใดสำแดงความเมตตาต่อผู้อื่นก็เป็นสุข เพราะเขาจะได้รับพระเมตตา ผู้ใดมีใจบริสุทธิ์ก็เป็นสุข เพราะเขาจะได้เห็นพระเจ้า ผู้ใดพยายามสร้างสันติก็เป็นสุข เพราะเขาจะได้ชื่อว่าเป็นบุตรพระเจ้า พระเยซูคริสต์ ทรงให้ความหมายของความสุขว่า ความสุขไม่มีสิ่งอื่นเป็นปัจจัย นอกจากใจที่ปราศจากความโลภ รู้จักข่มใจ มีใจอ่อนโยนหนักในทางยุติธรรม มีความเมตตาต่อผู้อื่น มีใจบริสุทธิ์ สร้างสันติสุข เพราะทำได้ดังนี้ พระผู้เป็นเจ้าจะเมตตาและจะได้เห็นอาณาจักรสวรรค์ หลักปฏิบัติเพื่อเข้าถึงอาณาจักรพระเจ้าในโลกนี้ คือ การปฏิบัติตามพระบัญญัติให้ครบถ้วน ซึ่งสรุปได้ 2 ประการ คือ 1) รักพระเจ้าอย่างสุดจิตสุดใจ และ 2) รักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง กล่าวคือ มนุษย์จะเข้าถึงก็ต่อเมื่อรู้จักสละทรัพย์สมบัติภายนอกและมีความมานะพากเพียร เพราะอาณาจักรแห่งพระเจ้าเป็นสิ่งที่มิคุณค่าทางวิญญาณ ผู้ที่ยังไม่สามารถสละสมบัติทางโลกได้ย่อมไม่อาจเข้าถึงอาณาจักรพระเจ้าได้

1. ความสุขตามคำสอนพระพุทธศาสนา

ความสุข หรือ สุข พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) นิยามว่า "น. ความสบาย ภายสบายใจ" คือความรู้สึกหรืออารมณ์ประเภทหนึ่ง มีหลายระดับตั้งแต่ความสบายใจเล็กน้อยหรือความพอใจ จนถึงความเพลิดเพลินหรือเต็มไปด้วยความสนุก มีการใช้แนวความคิดทางปรัชญา ศาสนาจิตวิทยาชีววิทยา อธิบายความหมายของความสุขรวมถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความสุข

แนวความคิดทางปรัชญาและศาสนามักจะกำหนดนิยามของความสุขในความหมายของการดำรงชีวิตที่ดี หรือชีวิตที่มีความเจริญ โดยไม่จำกัดความหมายว่าเป็นเพียงอารมณ์ประเภทหนึ่ง "สุข" เป็นหัวข้อที่ผู้นับถือศาสนาพุทธให้ความสำคัญมาก เพราะเป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหาเพื่อให้ได้พบกับเสรีภาพและการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง

ความสุขเป็นสิ่งที่สำคัญในทางศาสนาพุทธ จุดประสงค์ของการเผยแผ่ศาสนาพุทธก็เพื่อให้มนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ แต่เป็นความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากการ เกิดแก่ เจ็บ ตาย อันเป็นของคู่กันกับธรรมชาติของสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นมาต้องเป็นอย่างนี้ คือ เกิดขึ้น ตั้งอยู่เพียงชั่วคราว และดับไปในที่สุด โดยการแสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงของชีวิตและสามารถเข้าถึงความสุขได้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง

ความหมายของความสุขตามทัศนะของศาสนาพุทธนั้น สามารถที่จะให้ความหมายได้เป็น 2 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. ความสุข หมายถึง สภาพที่ทนได้ง่ายตรงข้ามกับความทุกข์ซึ่งหมายถึงสภาพที่ทนได้ยากจากความหมายนี้ สามารถอธิบายได้ว่า สภาพที่ทนได้ง่าย เช่น การนั่งบนเก้าอี้ไม่กับการนั่งบนโซฟา การนั่งบนโซฟาย่อมจะสบายกว่าการนั่งบนเก้าอี้ไม่เพราะสัมผัสแตกต่างกันจึงสามารถที่จะนั่งได้นานกว่าและมีความพึงพอใจมากกว่า ดังนั้น ความหมายในระดับนี้ จึงต้องเกี่ยวเนื่องกับประสาทสัมผัสโดยอาศัยวัตถุหรืออาศัยกามคุณ 5 เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงแสดงความสุขชนิดนี้ให้ภิกษุทั้งหลายอุปสมบทได้ดังนี้คือ

- 1.1 รูปที่จะพึงรู้แจ้งทางตา
- 1.2 เสียงที่จะพึงรู้แจ้งทางหู
- 1.3 กลิ่นที่จะพึงรู้แจ้งทางจมูก
- 1.4 รสที่จะพึงรู้แจ้งทางลิ้น
- 1.5 โภกฐิพพะที่จะพึงรู้แจ้งทางกาย ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ ชวนให้รัก ชักให้ใคร่ พาใจ

ให้กำหนด

การที่สุข โสมนัสเกิดขึ้นเพราะอาศัยกามคุณ 5 ประการ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) จากพุทธพจน์ที่แสดงมานี้ ทำให้เข้าใจความหมายของความสุขในทางศาสนาพุทธที่หมายถึงสภาพที่ทนได้ง่ายอย่างชัดเจนว่า เป็นความสุขเพราะประสบกับสิ่งที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ น่ารัก อันมีความหมายตรงข้ามกับความทุกข์ซึ่งแปลว่าสภาพที่ทนได้ยากเพราะเมื่อประสบกับสิ่งที่ไม่น่าปรารถนา ไม่น่าใคร่ ไม่น่าพอใจ ย่อมเกิดการขัดเคืองไม่พอใจขึ้นมาจึงได้ชื่อว่าเป็นทุกข์ เพราะเป็นสภาวะที่ทนได้ยาก

2. ความสุข หมายถึง ความปราศจากทุกข์จากสภาวะที่หมดสิ้นกิเลสทั้งปวงหรือสภาวะที่ปราศจากตัณหา อันได้แก่ ความสุขคือวิมุตติสุขซึ่งมีความสุขที่มีความประณีตและมีความแตกต่างจากความสุขในกาม เพราะผู้ที่มีความสุขอยู่ในกาม ได้ชื่อว่าเป็นผู้เป็นผู้ที่ยังติดอยู่ในโลก ถึงแม้แต่ความสุขในกามสุข ก็ชื่อว่าเป็นผู้ติดเนื่องอยู่ในโลก ส่วนความสุขที่หมดสิ้นกิเลสหรือปราศจากตัณหา ได้ชื่อว่า ผู้มาถึงที่สุดแห่งโลกแล้วอยู่ ณ ที่สุดแห่งโลกและได้ข้ามสิ่งที่ยึดเหนี่ยวให้ติดอยู่ในโลกไปแล้วด้วย เพราะฉะนั้นความสุขในความหมายนี้ จึงหมายถึง ความเป็นผู้มีจิตที่เป็นอิสระจากพันธนาการทั้งปวง

เมื่อกล่าวโดยสรุป ความหมายของความสุขที่มีในศาสนาพุทธ 2 ประการ คือ 1. ความหมายของความสุขที่เป็น โลภียะหรือโลกียสุข 2. ความหมายของความสุขที่เป็น โลกุตระหรือโลกุตตรสุข

2. ลักษณะและภาวะของความสุข

นอกจากนี้ศาสนาพุทธได้ใช้คำที่มีความหมายเหมือนกัน (เอกัตถะ) แต่รูปคำต่างกัน (นานาพยัญชนะ) แทนความสุขไว้มากมายเท่าที่ประมวลได้ดังนี้

1. สาทะ หมายถึง ความสุข ความสะดวก ความสบาย ความสำราญ ความสุขทางกายความสำราญทางกาย การเสวยความสุขอันเกิดจากการสัมผัส (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)
2. ผาสุหรือผาสุก หมายถึง ความสุข ความสะดวก ความสบาย ความสำราญ สภาวะที่สบาย หรือความสุขที่เบียดเบียนทุกข์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)
3. ปิติ หมายถึง ความยินดี ความร่าเริง
4. หาสะ หมายถึง ความยินดี ความร่าเริง ความสบายใจ
5. อุตตมานตา หมายถึง ความยินดี ความร่าเริง ความมีใจเป็นของตน
6. วิตติ หมายถึง ความยินดี ความร่าเริง ความอímใจ ปราโมทย์ เบิกบาน บันเทิง ร่าเริง ยิ้มแย้ม ปลื้มใจ ยินดี เพราะประกอบด้วยกามคุณ 5
7. ตุฏฐิ หมายถึง ความยินดี ความร่าเริง ความสบายใจ ความยินดี
8. อานันทะ หมายถึง ความยินดี ความร่าเริง สิ่งที่เป็นที่บุคคลยินดีอยู่เนื่อง ๆ
9. ปมุทะ หมายถึง ความยินดี ความร่าเริง
10. อาโมทะ หมายถึง ความยินดี ความร่าเริง เหตุความร่าเริง
11. สันโตสะ หมายถึง ความยินดี ความร่าเริง
12. นันทิ หมายถึง ความยินดี ความร่าเริง

13. สัมมทะ หมายถึง ความยินดี ความร่าเริง
 14. ปราโมทะ หมายถึง ความยินดี ความร่าเริง ความปราโมทย์เนื่องจากการไม่เป็นหนี้เป็นเหตุ
 15. ปโมทะ หมายถึง ความยินดี ความร่าเริง เพราะปฏิบัติถูกต้องทาง ความยินดีที่ประกอบด้วยภาวานาจิต (พระมหาสมปอง มุทิโต, 2525)
- ทั้งหมดนี้เป็นความหมายทั่วไปของความสุข และเป็นถ้อยคำที่สนับสนุนความสุข

ระดับของความสุข

ความสุขในศาสนาพุทธเถรวาท มี 3 ระดับ คือ

1. ระดับต่ำ หรือที่เรียกว่าระดับกามสุข สุขเนื่องด้วยกามคุณ ได้แก่รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เป็นความสุขของปุถุชนที่ยังเกี่ยวข้องกับโลก ความสุขระดับนี้มีทั้งคุณและโทษ
2. ระดับกลาง หรือเรียกว่า ระดับฌานสุข สุขเนื่องด้วยฌาน ความสุขเกิดจากการที่จิตได้สัมผัสกับสมาธิ ภาวะจิตที่บรรลุสมาธิถึงระดับหนึ่ง ย่อมหลุดพ้นจากกิเลสตัณหาได้ชั่วคราวมีลักษณะสงบ ราบเรียบ กระฉ่างและมีพลังพร้อมที่จะบรรลุสัจธรรมขั้นสูงสุด
3. ระดับสูง หรือเรียกว่านิพพานสุข สุขเนื่องด้วยนิพพาน ถือว่าเป็นความสุขขั้นสูงสุดในพระพุทธศาสนาเพราะเป็นภาวะที่ปราศจากความมัวเมา ความกระหาย ความอาลัย การเวียนว่ายตายเกิด ความกำหนดและกิเลส นิพพานเป็นสภาวะที่ปราศจากตัณหาและอุปาทานโดยสิ้นเชิง (พระคาร์ณ เหว่ทุ, 2551)

1. ความสุขตามคำสอนของศาสนาคริสต์

ความสุขตามคำสอนศาสนาคริสต์ คือ ความสุขทางจิตวิญญาณ ที่มีความเชื่อว่า หากมนุษย์ทำความดี พระเจ้าก็ทรงรักและเมตตาที่แสดงออกถึงความต้องการทางด้านจิตใจ ความจงรักภักดีต่อพระเจ้า และมีความรู้สึกว่าตนมีบาป เอาตัวไม่รอด ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ จำเป็นต้องอาศัยการช่วยเหลือจากพระเจ้า ความทุกข์ทรมานและความเจ็บปวดต่าง ๆ เป็นเครื่องหมายอย่างหนึ่งของการทดสอบศรัทธาที่จะนำไปสู่ความรอด เพราะความรอดนั้นจะได้มาด้วยความยากลำบากและการทดสอบ ซึ่งมีไข่มุกทุกคนจะไปถึงได้ นอกจากนี้ความทุกข์ทรมานและความเจ็บปวดทั้งหลาย ยังเป็นเครื่องเตือนสติว่า มนุษย์เราอ่อนแอและไม่ได้มีพลังกำลังที่วิเศษแต่ประการใด อาจมีการเจ็บไข้ได้ป่วยและความทุกข์เกิดขึ้นได้เสมอ จึงสมควรหลงลืมตัวขาดความเชื่อและไว้วางใจในพระเจ้า การสวดมนต์อ่อนน้อมเป็นสิ่งทีบรรดาศาสนิกควรมีต่อพระเจ้า พระเจ้าก็จะช่วยเหลือแก่ผู้ที่มาสวดมนต์อ่อนน้อมต่อพระองค์ด้วยความเคารพและศรัทธา หากผู้ที่ต้องการความสุขก็จะได้รับความสุข และก็มีเชื่อมั่นว่าตนเองจะได้รับการช่วยเหลือ ดังพระดำรัสที่เทศนาบนภูเขาว่า

บุคคลผู้ใดรู้สึกบกกพร่องทางฝ่ายวิญญาณผู้นั้นเป็นสุข เพราะแผ่นดินสวรรค์เป็นของเขา บุคคลผู้ใดโศกเศร้าผู้นั้นเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับการทรงปลอบประโลม บุคคลผู้ใดมีใจอ่อนโยนผู้นั้นเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับแผ่นดินโลกเป็นมรดก บุคคลผู้ใดหิวกระหายความชอบธรรมผู้นั้นเป็นสุข เพราะพระเจ้าจะทรงให้อิ่มบริบูรณ์ บุคคลผู้ใดมีใจกรุณาผู้นั้นเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับพระกรุณาตอบ บุคคลผู้ใดมีใจบริสุทธิ์ผู้นั้นเป็นสุข เพราะเขาจะได้เห็นพระเจ้า บุคคลผู้ใดสร้างสันติผู้นั้นเป็นสุข เพราะพระเจ้าจะทรงเรียกเขาว่าเป็นบุตร บุคคลผู้ใด ต้องถูกข่มเหงเพราะความชอบธรรม ผู้นั้นเป็นสุข เพราะว่าเป็นดินสวรรค์เป็นของเขา เมื่อเขาจะติเตียนข่มเหง และนิพนธ์ว่าร้ายท่านทั้งหลายเป็นความเท็จเพราะเรา ท่านก็เป็นสุข จงชื่นชมยินดี เพราะว่าบำเหน็จของท่านมีบริบูรณ์ในสวรรค์ เพราะเขาได้ข่มเหงผู้เผยพระวจนะทั้งหลายที่อยู่ก่อนท่านเหมือนกัน (มัทธิว. 5 : 3-12)

พระดำรัสทั้งหมดนี้เป็นการแสดงธรรมครั้งสำคัญบนภูเขาที่มีผู้เข้าฟังมากที่สุด และเป็นที่มาของจริยธรรมในศาสนาคริสต์ นอกจากนี้ ยังมีผู้ที่เขียนเกี่ยวกับความสุขหรือการให้พรไว้อีกว่า

ท่านทั้งหลายที่เป็นผู้ยากจนก็เป็นสุข เพราะว่าแผ่นดินของพระเจ้าเป็นของท่าน ท่านทั้งหลายที่อดอยากเวลานี้ก็เป็นสุข เพราะว่าท่านจะได้อิ่มหนำ ท่านทั้งหลายที่ร้องไห้เวลานี้ก็เป็นสุข เพราะท่านจะได้หัวเราะ ท่านทั้งหลายเมื่อคนทั้งหลายเกลียดชังท่าน และจะไล่ท่านออกจากพวกเขา และจะประณามท่าน เมื่อคนทั้งหลายเกลียดชังท่าน และจะเหยียดหยามท่านว่าเป็นคนชั่วช้า เพราะท่านเห็นแก่บุตรมนุษย์ ในวันนั้นท่านทั้งหลายจงชื่นชมและโลดเต้นด้วยความยินดี ดูเถิดบำเหน็จของท่านมีบริบูรณ์ในสวรรค์ เพราะว่าบรรพบุรุษของเจ้า ได้กระทำอย่างนั้นแก่พวกผู้เผยพระวจนะเหมือนกัน (ลูกา. 6 : 20-23)

จากพระดำรัสของพระเยซูคริสต์ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ หากพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้ว ก็จะพบว่า การดำเนินชีวิตของมนุษย์ต้องรู้จักสภาวะที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตนเองเสียก่อน หากผู้ใดสามารถที่จะรู้จักควบคุมอารมณ์ที่เกิดขึ้น และรู้จักกับอารมณ์ต่าง ๆ เช่น โศกเศร้า การถูกข่มเหง ฯลฯ ก็จะทำให้บุคคลนั้น กลายเป็นคนเข้มแข็งภายในจิตใจ จะไม่ถูกอารมณ์เหล่านี้มากระทบได้ คำสอนดังกล่าวนี้ ล้วนแต่เป็นเรื่องของภายในจิตใจ หากมนุษย์ไม่สำรวมระวังบังคับจิตใจก็จะตกเป็นทาสของวัตถุภายนอก ทำให้ไม่มีความสุข เพราะความอ่อนแอทางจิตใจ ดังนั้น ความสุขในศาสนาคริสต์ล้วนแต่เป็นเรื่องของจิตใจ ที่มีความรักความเมตตาเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ก็จะทำให้มนุษย์รู้จักการให้อภัย รู้จักเสียสละ แบ่งปัน มีการเอื้อเฟื้อต่อกัน ฯลฯ โลกก็จะมีสันติภาพและชีวิตก็จะมีความสุขหรือมีคุณค่าตามคำสอนของศาสนาคริสต์ (พระสุริย์ยู ชูช่วย, 2546)

2. ลักษณะของความสุข

ความรัก เป็นกฎทองคำของศาสนาคริสต์ กล่าวว่า “จงรักพระเจ้าสุดใจ สุดความคิดสุดกำลัง” และ “จงรักเพื่อนบ้านเหมือนเจ้ารักตัวเอง”

คริสต์ศาสนิกชนเข้าใจว่าความรักมาจากพระเจ้า ความรักของชายและหญิง (ซึ่งในภาษากรีกเรียกว่า อีรอส) และความรักผู้อื่นอย่างไม่เห็นแก่ตัว (อากาเป) มักขัดแย้งกัน แต่ท้ายที่สุดแล้วเป็นสิ่งเดียวกันในทางศาสนาคริสต์มีการใช้คำภาษากรีกว่า “ความรัก” หลายคำบ่อยครั้ง

อากาเป: ในพันธสัญญาใหม่ อากาเปเป็นความรักแบบเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ผู้อื่นและไม่มีเงื่อนไข เป็นความรักแบบบิดามารดามีต่อบุตร (parental love) และถูกมองว่าได้ก่อให้เกิดความดีในโลก ความรักแบบดังกล่าวถูกมองว่าเป็นความรักที่พระเจ้ามอบต่อมนุษย์ และถูกมองว่าเป็นความรักซึ่งคริสต์ศาสนิกชนปรารถนาให้มีระหว่างกัน

ฟีลีโอ (Phileo): พบในพันธสัญญาใหม่เช่นกัน เป็นความรักที่มนุษย์ตอบสนองต่อบางสิ่งซึ่งมนุษย์เห็นว่ามีคุณค่า หรือรู้จักกันว่า “รักฉันพี่น้อง” (brotherly love)

ส่วนคำว่ารักอีกสองคำในภาษากรีก อีรอส (รักทางเพศ) และสตอร์เก (storge, ความรักที่เด็กมีต่อพ่อแม่) ไม่พบใช้ในพันธสัญญาใหม่

คริสต์ศาสนิกชนเชื่อว่า รักพระเจ้าด้วยสุดจิตสุดใจและสุดกำลัง และรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง เป็นสองสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิต ซึ่งพระเยซูคริสต์ตรัสว่า เป็นบัญญัติข้อใหญ่ที่สุดในคัมภีร์โตราห์ของยิว

เปาโลอัครทูตยกย่องว่าความรักเป็นคุณธรรมสำคัญเหนืออื่นใด โดยอธิบายความรักไว้ในพระธรรม 1 โครินธ์ อันมีชื่อเสียงว่า “ความรักนั้นก่ออดทนนาน และกระทำคุณให้ ความรักนั้นไม่อิจฉา ไม่อวดตัว ไม่หยิ่งผยอง ไม่หยาบค้าย ไม่คิดเห็นแก่ตนเองฝ่ายเดียว ไม่ฉุนเฉียว ไม่ช่างจดจำความผิด ไม่ชื่นชอบยินดีเมื่อมีการประพฤติผิด แต่ชื่นชมยินดีเมื่อมีการประพฤติชอบ ความรักทนได้ทุกอย่างแม้ความผิดของคนอื่น และเชื่อในส่วนดีของเขาอยู่เสมอ และมีความหวังอยู่เสมอ และทนต่อทุกอย่าง” ยอห์นอัครทูตเขียนว่า “เพราะว่าพระเจ้าทรงรักโลก จนได้ประทานพระบุตรองค์เดียวของพระองค์ เพื่อทุกคนที่วางใจในพระบุตรนั้นจะไม่พินาศ แต่

มีชีวิตนิรันดร์ เพราะว่าพระเจ้าทรงให้พระบุตรเข้ามาในโลก มิใช่เพื่อพิพากษาลงโทษโลก แต่เพื่อช่วยกู้โลกให้รอดโดยพระบุตรนั้น” ยอห์น 3 : 16-17) ยอห์นยังเขียนอีกว่า “ท่านที่รักทั้งหลาย ขอให้เรารักซึ่งกันและกัน เพราะว่าความรักมาจากพระเจ้า และทุกคนที่รักก็บังเกิดมาจากพระเจ้า และรู้จักพระเจ้า ผู้ที่ไม่รักก็ไม่รู้จักพระเจ้า เพราะว่าพระเจ้าทรงเป็นความรัก” (ยอห์น 4 : 7-8)

นักบุญออกัสตินกล่าวว่า มนุษย์จะต้องสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างความรักกับราคะได้ ราคะนั้น นักบุญออกัสตินบอกว่า เป็นความหมกมุ่นเกินไป แต่การรักและการถูกรักนั้นเป็นสิ่งที่เขาแสวงหา มาตลอดทั้งชีวิต นักบุญออกัสตินบอกว่า ผู้เดียวที่สามารถรักมนุษย์อย่างแท้จริงและเต็มเปี่ยมนั้นคือพระเจ้า เพราะความรักของมนุษย์ด้วยกันเองนั้นยังมีช่องว่างข้อบกพร่อง อาทิ “ความอิจฉา ความสงสัย ความกลัว ความโกรธ และการชังชิง” นักบุญออกัสตินบอกอีกว่า การรักพระเจ้านั้นคือ “การบรรลุสันติซึ่งเป็นของคุณ” (คำสารภาพของนักบุญออกัสติน)

นักเทววิทยาคริสต์ศาสนิกชนนั้นมองว่า พระเจ้าเป็นที่มาของความรัก ซึ่งสะท้อนออกมาในมนุษย์และความสัมพันธ์ความรักของพวกเขาเอง นักเทววิทยาคริสต์ศาสนิกชนผู้มีอิทธิพล ซี. เอส. ลิวอิส เขียนหนังสือชื่อ The Four Loves สมเด็จพระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ 16 เขียนสารสันตปาปาว่าด้วย “พระเจ้าเป็นความรัก” พระองค์ตรัสว่า มนุษย์ สร้างขึ้นตามพระฉายาของพระเจ้า ผู้ทรงเป็นความรัก สามารถปฏิบัติความรักได้ โดยมอบถวายตนเองแด่พระเจ้าและคนอื่น (อากาเป) และโดยการรับและประสบความรักของพระเจ้าในการไคร้ครวญ (อีรอส) ชีวิตนี้เป็นความรัก และตามที่พระองค์ว่านั่น เป็นชีวิตของนักบุญอย่างแมซีเทเรซา และพระแม่มารีย์ และเป็นทิศทางที่คริสต์ศาสนิกชนยึดถือเมื่อพวกเขาเชื่อว่าพระเจ้ารักตน

ในศาสนาคริสต์ นิยามความรักในทางปฏิบัติแล้ว สามารถสรุปได้ดีที่สุดโดยนักบุญโทมัส อควีนาส ผู้นิยามความรักไว้ว่าเป็น "การหวังดีต่อคนอื่น" หรือปรารถนาให้ผู้อื่นประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นคำอธิบายของความต้องการของคริสต์ศาสนิกชนที่จะรักผู้อื่น รวมทั้งศัตรูของตนด้วย ตามคำอธิบายของโทมัส อควีนาส ความรักแบบคริสต์ศาสนิกชนมาจากความต้องการเห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จในชีวิต คือ การเป็นคนดี

ลักษณะความสุขเที่ยงแท้ในศาสนาคริสต์ ตรงตามพระคัมภีร์ที่รับรองไว้ว่า “บุคคลใดรู้สึกบกพร่องฝ่ายวิญญาณ ผู้นั้นก็เป็นสุข เพราะแผ่นดินสวรรค์เป็นของเขา”

สมัยก่อนใช้คำว่า "จิตใญ่จากจน" แทน "บกพร่องฝ่ายวิญญาณ" หมายถึง การที่บุคคลนั้น มีความสำนึกตนว่าเป็นคนบาป และทูลขอโทษพระเจ้า ผู้นั้นก็จะได้แผ่นดินสวรรค์ การมีจิตใญ่จากจน แสดงถึงความพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ไม่ยึดติดกับสิ่งของทางโลก สำนึกตนว่า ตนเองยังบกพร่องด้านจิตใจ มีใจสุมภาพลอมตน ไม่อวดหยิ่ง จงหอง ไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์ มีความเป็นอิสระจากสิ่งทั้งปวง มีสภาวะจิตใจที่เติบโต ผู้นั้นก็จะได้แผ่นดินสวรรค์ คือสภาวะแห่งความสุข ความเป็นอิสระจากสิ่งทั้งปวงเป็นรางวัล

บุคคลใดมีความหิวกระหายความชอบธรรม ผู้นั้นก็เป็นสุข เพราะว่าพระเจ้าจะทรงให้อิ่มบริบูรณ์ ผู้ที่ยึดมั่นในความชอบธรรมด้วยการปฏิบัติตามพระวาจาของพระเจ้า พระองค์จะทรงประทานบำเหน็จให้เขา ในวันที่เขาจะต้องได้รับการพิพากษา เพราะเมื่อเรารักความชอบธรรม หรือแสวงหาความชอบธรรม (อย่างมีสันติ) เราจะรู้สึกได้ว่าตนเองถูกข่มเหงเบียดเบียน ไม่แสวงหาความสุขใส่ตน แต่ทำเพื่อผู้อื่น เราก็จะเป็นคนดีพร้อมในสายพระเนตรของพระเจ้าเสมอ

บุคคลใดมีใจกรุณา ผู้นั้นก็เป็นสุข เพราะว่าเขาจะได้รับพระกรุณาตอบ บุคคลใดมีจิตใญ่จากจน พระเจ้าก็ทรงพอพระทัยเขายิ่งกว่าคนที่ทำบุญเสียอีก เพราะการให้มีคุณค่ามากกว่าการรับ โดยเฉพาะการให้แก่คนที่มีความต้องการ หรือคนที่ด้อยโอกาสในสังคมคริสตชนทุกคน จึงควรเป็นผู้มีจิตเมตตากรุณาต่อผู้อื่น โดยเฉพาะคนยากจน คนตกทุกข์ได้ยาก คนเจ็บป่วย คนชรา เด็กพิการ และเด็กด้อยโอกาส เพราะเขาก็จะได้รับพระกรุณาจากพระเจ้า เป็นการตอบแทนเช่นกัน

บุคคลใดมีจิตใจบริสุทธิ์ เขาจะได้เห็นพระเจ้า ผู้ที่มีจิตใจบริสุทธิ์ คือผู้ที่ไม่คิดร้ายต่อใคร ไม่ทำบาป หรือทำความผิดต่อพระเจ้าและคนอื่น มีมโนธรรมที่เที่ยงตรง ยำเกรงพระเจ้า ชื่อๆ สงบ มีสันติในจิตใจ เขาจะเห็นพระเจ้า เมื่อเขาจากโลกนี้ไปแล้ว เพราะพระเจ้า คือจิตที่บริสุทธิ์ คนที่จะพบพระเจ้าได้จะต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจบริสุทธิ์เช่นเดียวกัน

เปรียบเทียบความสุขและลักษณะของความสุขของพระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนา

พระพุทธศาสนา	คริสต์ศาสนา
ความหมายของความสุข ความสุขในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง สภาพที่ทนได้ง่าย ซึ่งตรงข้ามกับความทุกข์หรือสภาพที่ทนได้ยาก ที่เกิดขึ้นทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ซึ่งเรียกว่า “โลกียสุข” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) และความสุขทางใจ เรียกว่า “โลกุตตรสุข” ซึ่งเป็นเรื่องของบรรลุมรรค ผล นิพพาน ขจัดอาสวะกิเลส ตัณหาในชั้นธัมมทานได้อย่างหมดจด เป็นพระอรหันต์ในพระพุทธศาสนา คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ตามลำดับ ลักษณะของความสุข ลักษณะของความสุขในพระพุทธศาสนามีทั้งลักษณะหยาบ ๆ และละเอียด อาจแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ ดังต่อไปนี้ คือ 1) ความสุขแบบต้องอาศัยวัตถุสิ่งของภายนอกไว้เสวยสมได้แก่ สุขเกิดจากการมีทรัพย์ ใช้จ่ายทรัพย์ ไม่มีหนี้สิน ไม่เคยทำผิดร้ายแรง ความสุขตัวนี้จะเกี่ยวเนื่องกับกามคุณ 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ความสุขลักษณะนี้เรียกว่า “สามิสสุข” คือ สุขของอศัยามิส และ 2) ความสุขแบบที่ไม่ต้องอาศัยวัตถุภายนอกไว้เสวยสม แต่เป็นความสุขทางจิตใจ เพราะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติธรรม คือ ความถูกต้องดีงาม เช่น การถือปฏิบัติในศีล 5 ธรรม 5 ก็จะทำให้เกิดความสุขแบบชาวโลกทั่วไปยังอยู่ในชั้นหยาบ ๆ หรือว่าการฝึกปฏิบัติสมถกรรมฐาน จนได้ฌานสมาบัติ ซึ่งเป็นลักษณะของความสุขที่มีความละเอียดในชั้นกลาง สุดท้ายถ้าฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน จนได้มรรค ผล	ความหมายของความสุข ความสุขในทัศนะของคริสต์ศาสนา ก็หมายถึง ความสุขทางจิตวิญญาณที่มีความเชื่อว่า หากมนุษย์ทำความดี พระเจ้าก็จะทรงรักและเมตตาที่แสดงออกถึงความต้องการทางด้านจิตใจ ความจงรักภักดีต่อพระเจ้า และมีความรู้สึกว่าตนมีบาป เอาตัวไม่รอด ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ จำเป็นต้องอาศัยการช่วยเหลือจากพระเจ้า ความทุกข์ทรมานและความเจ็บปวดต่าง ๆ เป็นเครื่องหมายอย่างหนึ่งของการทดสอบศรัทธาที่จะนำทางไปสู่ความรอด เพราะความรอดนั้นจะได้มาด้วยความยากลำบากและการทดสอบ ซึ่งมีมนุษย์ทุกคนจะไปถึงได้ (มัทธิว. 5 : 3-12 และ ลูกา. 6 : 20-23) ลักษณะของความสุข ส่วนทัศนะในเรื่องลักษณะของความสุขของคริสต์ศาสนา มีลักษณะที่อิงอยู่กับพระเจ้าเป็นหลัก โดยส่งผ่านทางความรักในพระเจ้าอย่างสุดจิตสุดใจ สุดความคิด และสุดกำลัง รวมทั้งจงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตัวเอง ซึ่งลักษณะความรักทั้งสองประการนี้ เป็นหัวใจสำคัญของลักษณะความสุขของคริสต์ศาสนาเลยทีเดียว ดังข้อความในพระคัมภีร์ที่ว่า “พวกท่านจงรักองค์พระผู้เป็นเจ้าของท่านด้วยสุดใจของท่าน ด้วยสุดจิตของท่าน และด้วยสุดความคิดของท่าน นั่นแหละเป็นพระบัญญัติข้อสำคัญอันดับแรก ข้อที่สองก็เหมือนกัน คือ จงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง ธรรมบัญญัติและคำของผู้เผยพระวจนะทั้งหมด ก็ขึ้นอยู่กับพระบัญญัติสองข้อนี้” (มัทธิว 22 : 37-40)

นิพพาน ก็จะเป็นผลถึงสุขขั้นสุดยอด เป็นสุขที่มีความละเอียดอ่อน สวยงาม ไร้ซึ่งความวิตกกังวลใด ๆ จากกิเลสตัณหา ความสุขลักษณะนี้เรียกว่า “นิรามิสสุข” คือ สุขไม่อิงอาศัยอามิส (พระคาร์ณ เหว่ทู่, 2551)	
--	--

สรุปเปรียบเทียบความสุขพระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนา

โดยพื้นฐานที่มนุษย์จะพึงได้รับจากการปฏิบัติตามหลักศาสนาไม่ว่าศาสนาใด โดยเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปคือ “ความสุข” เป็นความสุขที่ควรได้รับทั้งในโลกนี้และโลกของพระเจ้าข้างหน้า ในโลกของพระเจ้ายังมีความหมายที่แตกต่างไปจากโลกปัจจุบัน ถ้ากล่าวอย่างภาษาธรรมก็คือ แท้ที่จริงแล้วโลกของพระเจ้านั้นก็มีอยู่ในโลกปัจจุบันนี้เอง หากแต่เราไม่เข้าใจและมองไม่เห็น และเปรียบเสมือนพระนิพพานในทางศาสนาพุทธ อาจกล่าวได้ว่า นิพพานก็คือแผ่นดินที่มนุษย์ต้องเข้าไปถึงก่อนที่จะสิ้นชีวิต ในกรณีนี้มีข้อความที่ระบุไว้ในคัมภีร์ไบเบิลว่า “จงปฏิบัติเกี่ยวกับความสงบสุขด้วยการไม่ยึดมั่นถือมั่นว่า มีภรรยาก็มีอย่างกะไม่มี มีความโศกอย่างกะไม่มีความโศก ยินดีอย่างกะไม่ยินดี ชื่อของอย่างไม่รับเอาอะไรมา ใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ในโลกอย่างกะมิได้ใช้” (พุทธทาสภิกขุ, ม.ป.ป.)

แล้วอะไรคือแบบแผนหรือวิถีแห่งการเข้าถึงความรอดในดินแดนของพระเจ้า ในเมื่อเราสามารถที่จะก้าวข้ามความทุกข์สู่ความสุขที่เป็นทางรอด ทางนั้นคือจิตที่บริสุทธิ์ที่อยู่นอกขอบเขตอำนาจของการเสกสรรปั้นดาลของพระเป็นเจ้าทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นไปในทางสร้างหรือในทางควบคุม หรือในทางทำลาย นี่คือการหลุดพ้นสูงสุด ความรอดพ้นอันสูงสุด ความหลุดพ้นจากข้อผูกพันอันสูงสุดและความดับทุกข์ทั้งปวงอันสูงสุดซึ่งมีได้ในชีวิตชาตินี้เอง (พุทธทาสภิกขุ, ม.ป.ป.)

ในทางศาสนาพุทธพระพุทธเจ้ามิได้ทรงบัญญัติคำสอนโดยการได้รับการดลใจจากพระเจ้า (Revelation) แต่พระองค์ทรงบัญญัติคำสอนที่ว่าด้วยความจริงของชีวิต เหตุเกิดของชีวิต ความดับสนิทของชีวิต และวิธีที่จะถึงความดับสนิทแห่งทุกข์ของชีวิตทั้งทางกายและจิตวิญญาณ โดยเนื้อแท้คำสอนของพระพุทธเจ้ารวมอยู่ในคำที่ว่า “ทุกข์เท่านั้นเกิดขึ้น ทุกข์เท่านั้นตั้งอยู่ ทุกข์เท่านั้นดับไป นอกจากทุกข์หาอะไรเกิดมิได้ นอกจากทุกข์หาอะไรดับมิได้” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ตามนัยนี้ ความจริงที่เกี่ยวกับความเป็นพระเจ้าซึ่งเข้าใจกันว่าเป็นความจริงสูงสุด (Ultimate truth) หรือความสุขสูงสุด ก็คือตัวทุกข์ด้วยเช่นกัน เพราะยังยึดมั่นถือมั่นในตัวในตนอยู่ ศาสนาพุทธที่ไม่เชื่อในพระเจ้า กับศาสนาคริสต์ที่มีความเชื่อในพระเจ้า ย่อมมีทางที่จะลงรอยกันได้ โดยการแปรบุคคลสมมติที่มีอยู่ในคัมภีร์ให้เป็นสภาพธรรมล้วน ๆ โดยการมองดูและดำเนินไปตามธรรมชาติ มิใช่ดำเนินไปตามความรู้สึกหรือความต้องการของตนเช่นดังทัศนะแบบสุดขั้วที่พวกมองโลกในแง่บวกและมองโลกในแง่ลบ และด้วยทัศนะการมองเช่นนี้ จะสามารถทำให้หายหลง สามารถหนีจากความยึดมั่นถือมั่นที่มีต่อโลก ต่อชีวิต ว่าเป็นตัวของตนเท่านั้น และเมื่อไรการยึดมั่นถือมั่นแล้ว มันก็จะไม่มีความทุกข์ ไม่มีใครทุกข์ มีแต่ความสุข ซึ่งก็คือความรอดพ้นในความหมายของศาสนาคริสต์ (Salvation) หรือพระนิพพานในความหมายของศาสนาพุทธนั่นเอง

บทสรุป

ความสุขของพระพุทธศาสนากับศาสนาคริสต์โดยพื้นฐานที่มนุษย์จะพึงได้รับจากการปฏิบัติตามหลักศาสนาไม่ว่าศาสนาใด โดยเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปคือ “ความสุข” เป็นความสุขที่ควรได้รับทั้งในโลกนี้และโลกของพระเจ้าข้างหน้า ในโลกของพระเจ้ายังมีความหมายที่แตกต่างไปจากโลกปัจจุบัน ถ้ากล่าวอย่างภาษา

ธรรมก็คือ แท้ที่จริงแล้วโลกของพระเจ้านั้นก็มิอยู่ในโลกปัจจุบันนี้เอง หากแต่เราไม่เข้าใจและมองไม่เห็น และเปรียบเสมือนพระนิพพานในทางศาสนาพุทธ อาจกล่าวได้ว่า นิพพานก็คือแผ่นดินที่มนุษย์ต้องเข้าไปถึงก่อนที่จะสิ้นชีวิต ในกรณีนี้มีข้อความที่ระบุไว้ในคัมภีร์ไบเบิลว่า “จงปฏิบัติเกี่ยวกับความสงบสุขด้วยการไม่ยึดมั่นถือมั่นว่า มีภรรยาก็มีอย่างกะไม่มี มีความโศกอย่างกะไม่มีความโศก ยินดีอย่างกะไม่ยินดี ซื่อซื่ออย่างไม่รับเอาอะไรมา ใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ในโลกอย่างกะมิได้ใช้” (พุทธทาสภิกขุ, ม.ป.ป.)

แล้วอะไรคือแบบแผนหรือวิถีแห่งการเข้าถึงความรอดในดินแดนของพระเจ้า ในเมื่อเราสามารถที่จะก้าวข้ามความทุกข์สู่ความสุขที่เป็นทางรอด ทางนั้นคือจิตที่บริสุทธิ์ที่อยู่นอกขอบเขตอำนาจของการเสกสรรปั้นดาลของพระเป็นเจ้าทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นไปในทางสร้างหรือในทางควบคุม หรือในทางทำลาย นี่คือการหลุดพ้นสูงสุด ความรอดพ้นอันสูงสุด ความหลุดพ้นจากข้อผูกพันอันสูงสุดและความดับทุกข์ทั้งปวงอันสูงสุดซึ่งมีได้ในชีวิตชาตินี้เอง (พุทธทาสภิกขุ, ม.ป.ป.)

ในทางศาสนาพุทธพระพุทธเจ้ามิได้ทรงบัญญัติคำสอนโดยการได้รับการดลใจจากพระเจ้า (Revelation) แต่พระองค์ทรงบัญญัติคำสอนที่ว่าด้วยความจริงของชีวิต เหตุเกิดของชีวิต ความดับสนิทของชีวิต และวิธีที่จะถึงความดับสนิทแห่งทุกข์ของชีวิตทั้งทางกายและจิตวิญญาณ โดยเนื้อแท้คำสอนของพระพุทธเจ้ารวมอยู่ในคำที่ว่า “ทุกข์เท่านั้นเกิดขึ้น ทุกข์เท่านั้นตั้งอยู่ ทุกข์เท่านั้นดับไป นอกจากทุกข์หาอะไรเกิดมิได้ นอกจากทุกข์หาอะไรดับมิได้” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ตามนัยนี้ ความจริงที่เกี่ยวกับความเป็นพระเจ้าซึ่งเข้าใจกันว่าเป็นความจริงสูงสุด (Ultimate truth) หรือความสุขสูงสุด ก็คือตัวทุกข์ด้วยเช่นกัน เพราะยังยึดมั่นถือมั่นในตัวในตนอยู่ ศาสนาพุทธที่ไม่เชื่อในพระเจ้า กับศาสนาคริสต์ที่มีความเชื่อในพระเจ้า ย่อมมีทางที่จะลงรอยกันได้ โดยการแปรรูปคตินิยมที่มีอยู่ในคัมภีร์ให้เป็นสภาพธรรมล้วน ๆ โดยการมองดูและดำเนินไปตามธรรมชาติ มิใช่ดำเนินไปตามความรู้สึกหรือความต้องการของตนเช่นดังทัศนะแบบสุดขั้วซึ่งพวกมองโลกในแง่บวกและมองโลกในแง่ลบ และด้วยทัศนะการมองเช่นนี้ จะสามารถทำให้หายหลง สามารถหนีจากความยึดมั่นถือมั่นที่มีต่อโลก ต่อชีวิต ว่าเป็นตัวของตนเท่านั้น และเมื่อได้รับการยึดมั่นถือมั่นแล้ว มันก็จะไม่มีความทุกข์ ไม่มีใครทุกข์ มีแต่ความสุข ซึ่งก็คือความรอดพ้นในความหมายของศาสนาคริสต์ (Salvation) หรือพระนิพพานในความหมายของศาสนาพุทธนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- พระคาร์ณ เหว่ทู. (2551). *การศึกษาวเคราะห์เรื่องความสุขในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับความสุขในสังคมไทยปัจจุบัน*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2549). *สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- พระมหาสมปอง มุทิโต. (2525). *คัมภีร์อภิธานวรรณนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- พระสุริยัญ ชูช่วย. (2546). *การแสวงหาความสุขและคุณค่าของชีวิต กรณีศึกษา ทัศนะกลุ่มคนต่างวัยในกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พุทธทาสภิกขุ. (ม.ป.ป.). *คริสต์ธรรม พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- _____. (ม.ป.ป.). *ปัญหาเกี่ยวกับพระผู้เป็นเจ้า กรรม อนัตตา*. กรุงเทพฯ: เจริญรัฐการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.